KAVRAM, BECERİ VE SOSYAL BECERİ ÖĞRETİMLERİ

KAVRAM ÖĞRETİMİ

KAVRAM TANIMI

TANIM

Kavramlar,

- benzer ve/veya ortak özellikleri olan nesne, olay, fikir ve davranışların oluşturduğu sınıflamaların soyut temsilcileridir. Kavramların gerçek hayatta tam karşılıkları yoktur, örnekleri vardır.

- Kavramlar, insanların duygu, düşünce ve hareket bütünlüğü içinde edindikleri tecrübeleri ile oluşurlar.

- **Kavramlar somut ve soyut (tanımlanmış) olarak incelenebilir;**

- ***Somut Kavramlar:***
- Fiziksel özellikleri duyu organları ile algılanabilen kavramlardır. Somut kavramlar genellikle okul öncesi dönemde öğrenilmektedir.

Soyut (tanımlanmış) Kavramlar:

- Bazı kavramlar, kavramın nitelikleri ya da kavramlar arasındaki ilişkiler, objenin kendisi somut olarak gösterilerek açıklanamaz. Bu tür kavramların tanımlanması gereklidir.

Somut kavramlar, soyut kavramların öğrenilmesinde önkoşuldur.

Kavramın Özellikleri

- Kavramlar, dünyadaki gerçek obje ve olayların tecrübemize dayalı olarak algılanan özellikleri kadar tanımlanabilmektedirler.
- Obje ve olayların algılanan özellikleri bireyden bireye değişebilir.
- Kavramların bazı özelikleri, bazen birden fazla kavramın üyesi olabilirler.
- Kavramlar objelerin ve olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerinden oluşurlar.
- Kavramlar çok boyutludur.

Kavramın Yapısına İlişkin Özellikler

- Kavramın yapısal özellikleri, kavramın kendisinde var olan ve bir kavramı diğer bir kavramdan ayıran özelliklerdir. Bu özellikler:
- Fiziksel olabileceği gibi (örn., şekil, renk,vb.)
- Tanımsal da olabilir (örn., güçlük düzeyi,kural ya da kuralları).
- *Kavramın Kurallarının Yapısı*
- *Kavramın İlişkili (Ayırıcı) ve İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelikleri*
- *Kavramın Taksonomik Düzeyi:*

Kavramın Kurallarının Yapısı

- •Nitelikler arasındaki ilişkiyi ve onların işlevini belirleyen kurallar, kavramı tanımlar.
- •Bu kurallar çok sayıda aynı niteliğin bir arada bulunmasını içerebileceği gibi birbirinden farklı niteliklerin bir arada bulunmasını da içerebilir.
- Aynı niteliklerden oluşan kavramlar, niteliklerin farklılaştığı kavramlardan daha kolay öğrenilmektedir.

- **Farklı renkte, aynı türde**

iki nesne arasından “kırmızı renkte olanı göster” dendiğinde, üç kez den ikisinde gösterir. (1 tane kırmızı pil ve 1 tane kırmızı pil gibi)

- **Aynı renkte, farklı tipte**

- iki nesne arasından “kırmızı renkte olanı göster” dendiğinde, üç kez den ikisinde gösterir. (1 tane büyük kırmızı düğme ve 1 tane küçük kırmızı düğme gibi)

- **Farklı renkte, farklı türde**

- iki nesne arasından “kırmızı renkte olanı göster” dendiğinde, üç kez den ikisinde gösterir. (1 tane kırmızı kalem ve 1 tane yeşil düğme gibi

Kavramın İlişkili (Ayırıcı) ve İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelikleri

- Kavramın ilişkili (ayırıcı) nitelikleri, kavramın yapısında vardır ve kavramı tanımlar.
- İlişkili nitelikler, kavramın benzer özelliklerinin oluşturulmasında yardımcı olur.

Örneğin, ***"kare"*** kavramının ilişkili niteliği, karenin şeklidir.

Kavramın İlişkili (Ayırıcı) ve İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelikleri

Kavramın ilişkisiz (ayırıcı olmayan) nitelikleri ise, kavramın yapısında vardır ve kavramı tanımlamaz.

- İlişkisiz nitelikler, kavramın örneklerinin farklı olmasını sağlar.

Örneğin, ***"kare"*** kavramının ilişkisiz niteliği, karenin kağıttan kesilmiş olması, büyük ya da küçük olması, kumaştan yapılmış olması vb.dir.

Kavramın İlişkili (Ayırıcı) ve İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelikleri

3.slayt

- Analiz yapılırken kavramın ilişkili ve ilişkisiz niteliklerini ayırmak güçleştikçe, kavramın çocuk tarafından öğrenmesinin de güçleşeceği düşünülmelidir.
- İlişkisiz niteliklerin somut örneklerinin sunulması kavramın öğrenilmesini kolaylaştırır.
- Kavram analiz edilirken ilişkisiz niteliklerin iyi belirlenmesi ve somutlaştırılması önem taşımaktadır

Örnekler 1

- Kavram: kırmızı
- **İlişkili (Ayırıcı) Nitelik:** Rengi
- **İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelik:** Farklı şekil, malzeme, büyüklük vb. araçlar (kırmızı kare, kırmızı lego, kırmızı kumaş, kırmızı mandal)

Örnekler 2

- Kavram: **3 sayısı (rakamı)**
- **İlişkili (Ayırıcı) Nitelik:** Sayılan, görülen nesnenin üç tane olması
- **İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelik:** Farklı yerlerde, farklı şekillerle, farklı renklerle, farklı büyüklüklerde vb. yazılmış üç rakamı (Yazıyla yazılması, romen rakamıyla yazılması, kırmızı kalemle yazılması, küçük yazılması)

Kavramın Taksonomik Düzeyi

Taksonomi, ***aşamalı sınıflama*** sistemidir.

Taksonomik düzey, bir kavramın hangi sayıda kavramı içerdiğini ifade etmektedir. Bir başka deyişle kavramın güçlük düzeyinin bir ifadesidir.

Kavramın taksonomik düzeyinin yüksek olması karmaşık bilgi düzeyinde olduğunu gösterir.

Örnekler

- ***Bitki, çiçekli bitki, gül*** **: K**avramları aynı kavram hiyerarşisinin üyeleridir.
- Bitki
- Çiçekli bitki
- Gül

Kavram: Bitki

- İlişkili (Ayırıcı) Nitelik: Canlı olması, fotosentez yapması, yaprak, kök, gövde,tozlanma yolu ile üremesi.
- İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelik: Farklı şekillerde, büyüklüklerde, yerlerde, renklerde vb. olması.

Kavram: Çiçekli Bitki

- İlişkili (Ayırıcı) Nitelik: Canlı olması, fotosentez yapması, yaprak, kök, gövde, tozlanma yolu ile üremesi ve çiçekli olması.
- İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelik: Farklı şekillerde, büyüklüklerde, yerlerde, renklerde vb. olması.

Kavram: Gül

- İlişkili (Ayırıcı) Nitelik: Canlı olması, fotosentez yapması, yaprak, kök, gövde, tozlanma yolu ile üremesi, çiçekli olması, dikenleri, kokusu ve biçimi.
- İlişkisiz (Ayırıcı Olmayan) Nitelik: Farklı şekillerde, büyüklüklerde, yerlerde, renklerde vb. olması.

Önemli Not

- Kavramın en üst basamağındaki ilişkili nitelik kavramı diğer basamakları için de geçerlidir.
- Sıralamadan aşağıya inildikçe kavramların ilişkili niteliklerinin sayısı da artmaktadır.
- Kavramın altında yer alan ilişkili nitelikler yukarıya doğru çıkıldıkça da ilişkisiz nitelik özelliği kazanmaktadır.

Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler

- *Kavram Örneklerinin Benzerliği*
- *Kavramın Olumlu ve Olumsuz Örnekleri*
- *Örneklerin Sırası*
- *Öğretmen Yönergelerinin Kontrol Edilmesi*

Kavram Örneklerinin Benzerliği

- •Kavramlar öğrenilirken benzer ve yakın örneklere yer verilmesi kavramın öğrenilmesini kolaylaştırır.
- •Kavramı öğretirken ilişkisiz niteliklerin sistematik olarak farklılaştırılması gerekmektedir.

Örneğin,

kırmızı kavramını öğretirken, iki farklı, üç farklı ve dört farklı renkte gruplamalar yapılır. Grubun içinde yer alan araçlar da kağıttan, kumaştan, tahtadan yapılan araçlar olarak değiştirilir.

Örneğin,

kırmızı kare-yeşil kare gibi. Daha sonra ilişkisiz niteliğinden boyut kısmını farklılaştırılır. Örneğin, büyük karton kırmızı kare-küçük karton kırmızı kare gibi. Daha sonra da kullanılan malzeme değiştirilir.

Örneğin,

Büyük tahta kırmızı kare- küçük kırmızı kumaş kare gibi.

Kavramın Olumlu ve Olumsuz Örnekleri

- **Olumlu örnekler,** kavramı örnekler.
- **Olumsuz örnekler,** kavramın örnek olmayanlarını örnekler.
- Kavramın olumlu ve olumsuz örneklerini olabildiğince somutlaştırmak öğrenmeyi kolaylaştıracaktır.
- Kavramın olumlu ve olumsuz örneklerinin karışık olarak sunulması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Çünkü kavramın olumlu ve olumsuz örneklerinin karışık sunulması, kavramı tanımlayan niteliklerin açıkça ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Örnek

- Meyve
- Olumlu Örnekler: Elma, muz, karpuz, erik (meyve örnekleri)
- Olumsuz Örnekler: Papağan, masa, resim, patlıcan (meyve olmayan örnekler)
- Kavram: Yazlık giysi
- Olumlu Örnekler: Şort, mayo, askılı bluz, bikini, terlik, bandana
- Olumsuz Örnekler: Palto, bot, kazak, çizme, atkı, eldiven

Örneklerin Sırası

- Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri tek tek gösterilebileceği gibi tümü aynı anda birlikte de gösterilebilir.
- Örneklerin tek tek gösterilmesinde olumlu ya da olumsuz örnek gösterilir, tepki alındıktan sonra geri çekilir. Sonra bir başka olumlu ya da olumsuz örneğe yer verilir.
- Tüm örneklerin bir arada verilmesinde ise, öğrenci tüm olumlu ve olumsuz örneklere tepkide bulununcaya kadar örneklerden hiçbiri geri çekilmez.
- Öğrenciye önceki olumlu ve olumsuz örnekleri görme fırsatı verilerek öğrenmesi pekiştirilir.

Öğretmen Yönergelerinin Kontrol Edilmesi

- Kavram öğretirken kullandığımız örnekleri seçmek kadar önemli olan bir başka nokta da kullandığımız ifadeleri ve yönergeleri kontrol etmektir.
- Öğretmenin kavram öğretimi sırasında kullandığı ifade ve yönergeler, öğrencinin dikkatini öğretimde kullanılan araçlara ve daha da önemlisi öğretilmek istenen kavrama çekmelidir.

Kavram Çeşitleri ve Örnekleri

- ***Yer Bildiren Kavramlar (Konum Kavramları):***

  Üstünde-altında, arasında, içinde-dışında, sağında-solunda, önünde-arkasında, yanında, yakında-uzakta, ilk-son, gibi.

- ***Zıtlık Bildiren Kavramlar:***

  Sıcak-soğuk, açık-kapalı, temiz-kirli, yumuşak-sert gibi.

- ***Miktar Kavramları:***

  Az-çok, ağır-hafif, dolu-boş, bütün-yarım-çeyrek gibi.

- ***Niteleme Kavramları:***

  Uzun-kısa, kalın-ince, büyük-küçük gibi.

- ***Karşılaştırmalı Kavramlar:***

  Daha geniş, daha büyük, daha ağır gibi

Kavram Çeşitleri ve Örnekler

- ***Eylem Bildiren Kavramlar:***

Gel, koş, al, ver, doldur, boşalt, getir, at, fırlat, vur, yerleştir, kes, yırt, atla, oyna, bırak, kalk, otur, git, yürü, dur, gibi.

- ***En Üst Dereceyi Bildiren Kavramlar:***

En geniş, en büyük, en ağır gibi.

- **Renk Kavramları:**

Kırmızı, kırmızı, mavi, yeşil, siyah, beyaz, kahverengi gibi.

- **Ad Bildiren Kavramlar:**

(a) Genel Kavramlar: Yiyecek, içecek, giyecek, bitkiler, hayvanlar, oyuncak, mobilya, geometrik şekiller, gibi.

(b) Belirgin Kavramlar: Et, portakal, araba, erkek, sandalye, masa, gömlek, daire, gibi.

*(***c) En Belirgin:** Selpak, Hürriyet, Tofaş gibi

KAVRAM ÖĞRENME

Kavram öğrenme;

Nesneleri, olayları ya da insanları bir sınıfa koyabilme ve bu sınıfa bir bütün olarak tepkide bulunabilme durumudur (Özyürek, 1984).

Kavram öğrenmede ***iki farklı görüş*** savunulmaktadır.

Birincisi;

Tanımlanmış niteliklerin ve ayırt edici özelliklerin bir kategorinin üyelerinin ortaya çıkardığını varsayar. Örneğin bu görüşe göre, sayfalarında yer alan içeriği resimleme ya da fotoğraflama biçimi, sınır çizgileri, boyutları bir magazini gazeteden ayırt eder.

KAVRAM ÖĞRENME

İkinci görüş ,

Kavram öğrenmenin belirli bir soyutlama sürecinin içerdiğini ve her kavramın soyutlanmış bir modeli olduğunu varsayar. Bu modele ise ***prototip*** adı verilir. İnsan zihnindeki bu prototip, kavramı en iyi temsil edendir yani en iyi örneğidir. Bu görüşe göre, çocuklar önce en iyi örnekleri (prototipleri) ve bu örneklerin aracılığıyla da kavramları öğrenirler. Örneğin, ***kuş*** kavramı

Zihin Engellilerde Kavram Öğrenme

- Zihinsel Yetersizliğin 2002 AAMR tanımı şöyledir:
- **Zihinsel Yetersizliği,** zihinsel işlevde bulunma ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen bir yetersizliktir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce başlar (Luckasson ve diğerleri, 2002, s. 8).
- Zihin engelli bireylerin zekalarındaki yetersizlik, zihin işlevlerine sınırlılıklar getirmektedir. Sonuç olarak zihin engelli bireyler;

Zihin Engellilerde Kavram Öğrenme

* zihinsel bir süreç olan kavram oluşumunun gerçekleştiği normal gelişim aşamalarını gösteremezler.
* sosyal ve algısal zorluklar yaşarlar,
* kavramları bireysel yaşantılarıyla etraflarındaki çevreyi doğru bir şekilde gözlemleyemezler,
* kavramları gözlem ve yaşantı yoluyla öğrenmede güçlük çekerler (Prater, 1993).

ZİHİN ENGELLİLERDE KAVRAM ÖĞRETİMİ

- Zihin engellilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak kavram öğretiminde daha özel programlar düzenlenmelidir.
- Zihin engellilere kavram öğretimi için bireyselleştirilmiş öğretim programları hazırlanabilir,
- Öğretim sürecinde de hazırlanan basamaklar belli bir düzen içinde uygulanabilir.

Kavram Öğretiminde İzlenmesi Gereken Basamaklar

- 1. Öğrenci performansının belirlenmesi,
- 2. Kavram analizi,
- 3. Öğretim amaçlarının belirlenmesi ve listelenmesi,
- 4. Materyallerin seçimi ve geliştirilmesi,
- 5. Olumlu ve olumsuz örneklerinin seçimi ve listelenmesi,
- 6. Öğretmenin kavramı sunma stratejileri,
- 7. Test (Değerlendirme) örneklerinin seçimi ve uygulanması,
- 8. Hataların analiz edilmesi ve düzeltilmesi.

Öğrenci Performansının Belirlenmesi

- Fiziksel özellikleri,
- Bireysel özellikleri,
- Ayırt etme,
- Analiz etme,
- Sentez gücü,
- Transfer etme
- Öğrenme stilleri gibi bilişsel özellikleri dikkate alınarak öğretim amaçları belirlenmelidir.

Kavram Analizi

- **Kavram analizinde aşağıdaki sorulara verilecek cevaplar dikkate alınarak öğretim desenlenebilir:**
- **1.** Öğrenciye hangi kavram(lar) kazandırılacak?
- **2.** Öğretilecek kavramın ilişkili ve ilişkisiz nitelikleri nelerdir?
- **3.** Yeni öğretilecek kavramla ilgili olan ve daha önce öğrenilmiş kavramlar hangileridir?
- **4.** Öğretilecek kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri nelerdir?
- **5.** Öğretilecek kavramı içeren kurallar nelerdir?

Öğretim Amaçlarının Belirlenmesi ve Listelenmesi

- Öğretmen açık ve uygun öğretimsel amaçlar belirlemelidir.
- Aynı zamanda öğretmen öğretim sırasında aktarılacak kavramın anlamında karar kılmalıdır.
- Öncelikle sade, yalın tanımlar öğretilmelidir.
- Öğretim sırasında kavramın iki ya da daha fazla sayıda anlamının bir arada öğretilmeye çalışılması durumunda, öğrenci kavramın bir anlamını bile öğrenemeyebilir.

Ayırt Etme Analizi

- Kavram öğretiminden önce, öğretilecek kavramın ayırt etme düzeyinde öğrenilmiş olması gereklidir.
- Kavram ayırt etme düzeyinde öğrenilmemiş ise kavram öğretimi gerçekleşemez. Bu nedenle öncelikle öğrenciye öğretilmesi istenen kavramın ayırt etme analizi yapılmalıdır.
- Ayırt etme (eşleme), aynı (eş) nesneleri bir araya getirmek demektir.

BECERİ EĞİTİMİ

BECERİ ÖĞRETİMİ

- Bireyin sahip olduğu yeterliliklerine dayalı olarak yapabileceği tahmin edilen veya yaptığı etkinliklerdir.

Öğrenme,

- Birey davranışının öğretimden sonra değişiklik göstermesidir.

Davranış,

İki ya da daha fazla kişi tarafından güvenilir olarak gözlenebilen ve ölçülebilen belli bir başlangıcı ve bitişi olan, tekrarlanabilen devinsel özellikler olarak tanımlanır.

- **DAVRANIŞLAR TEK BAŞAMAKLI VE ZİNCİRLEME OLARAK İKİYE AYRILIR:**

Tek basamaklı davranışlar

- Başlangıcı ve bitişi kolayca ayırt edilebilen davranışlar olarak tanımlanır.
- Örneğin; Nesne ismi söyleme, tabela okuma, düğmeye basma vb.

Zincirleme davranışlar ise,

- Birkaç davranışın bir araya gelerek daha karmaşık bir davranışı oluşturmasına denir.
- Örneğin; pazar ya da marketten alış veriş yapma becerisi, çorap giyme becerisi, çamaşır makinesini kullanma becerisi gibi.

BECERİ ÖĞRETİMİ YAPABİLMEK İÇİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ GEREKENLER

- Her öğretimde olduğu gibi beceri öğretiminde de ilk yapılması gereken, ortamın hazırlanmasıdır. Ortam hazırlanması sırasında akılda bulundurulması gereken üç önemli unsur bulunmaktadır :
- Öğretim yapmak için en uygun ZAMAN nedir?
- Öğretim NEREDE yapılmalıdır?
- HANGİ MATERYALLERE gereksinim vardır?

NE ZAMANÖĞRETİM YAPILMALI

- Eğer becerilerin doğal olarak öğretilebilecekleri zaman yoksa (diş fırçalama, el yıkama, yemek yeme gibi), becerilerin öğretimi için en uygun zaman seçilmelidir.
- Bazı becerilerin öğretimi için haftada bir kez bile zaman ayrılsa o beceriler öğretilebilecekken (ütü yapma, sandviç yapma gibi), bazı becerilerin öğretilebilmesi için (tuvalet öğretimi gibi) her gün öğretim yapmak gerekebilmektedir.

NEREDE ÖĞRETİM YAPILMALI

- •Öğretimin yapıldığı ortam, öğrencinin özelliklerine bağlı olarak düzenlenmelidir.
- •Örneğin; bazı durumlarda çevredeki tüm ilgi dağıtıcı unsurları ortamdan uzaklaştırmak gerekirken, bazı durumlarda çevrede hiçbir değişiklik yapılmasına gerek duyulmayabilir.
- •Öğrencinin belli becerilerin öğretimi için kullanılan yerleri öğrenmesi öğretimi kolaylaştırır. Öğrenci beceriyi tamamen öğrendikten sonra başka ortamlarda da çalışarak becerinin genellemesi sağlanmalıdır

HANGİ MATERYALLERE GEREKSİNİM VARDIR

- •Beceri öğretimi sırasında pek çok materyal kullanmak gerekecektir. Ancak kullanılacak materyallere öğrencinin gözünden bakmak işimizi kolaylaştıracaktır.
- •Kullanmayı düşündüğümüz araçlar öğrencinin dikkatini çekebilecek mi? İlginç ve ona bakmak keyif veriyor mu? Tutması ve hareket ettirmesi kolay mı? Çok mu küçük? Çok ağır mı? Güvenli mi? Yanlışlıkla düştüğünde kırılır mı?

HANGİ MATERYALLERE GEREKSİNİM VARDIR

- Çalışılacak öğrencinin özelliklerine bağlı olarak, "Bu öğrenci bu materyallerle bu beceriyi gerçekleştirebilir mi yoksa materyallerde değişiklik yaparsam öğrenme şansı daha yüksek olur mu?" sorusu her zaman akılda tutulmalıdır.
- Bazı araçların kullanılması daha kolay olacaktır. Örneğin, büyük boncukları ipe dizmek küçük boncuklardan daha kolaydır, büyük topu yakalamak küçük topu yakalamaktan daha kolaydır, büyük beden kıyafetleri giymek, tam gelen kıyafetleri giymekten daha kolaydır. Bu nedenlerden dolayı öncelik kolay olan materyallere verilmeli daha sonra zor olanlara geçilmelidir.

BECERİ ANALİZİ

- Beceri analizi, bir amacı (beceriyi) gerçekleştirebilmek için gerekli her bir davranışın ayrıntılı ve mantıklı olarak sıralanması ya da davranış zincirinin betimlenmesidir.
- Öğretilecek becerinin oluş sırası mantıklılık izlemelidir.
- Öğrencinin amaca ulaşabilmesi için gerekli tüm basamaklar yer almalıdır.
- Analizin ne kadar detaylı hazırlanacağı öğrencinin performans düzeyine göre farklılık gösterebilir ya da bir tane detaylı bir analiz hazırlanarak her bir beceri için uygun olan yerden başlanarak kullanılabilir.

BECERİ ANALİZİNİN ÖĞRETİME KATKILARI

- *Bilgi*
- *Öğretimin Bireyselleştirilmesi*
- *Öğretimi Kolaylaştırır*
- *Objektif Değerlendirme*
- *Tekrarlanabilirlik*

BİLGİ

- Beceri analizi yapıldığında en yüksek düzeyde bilgi sunmak mümkün olmaktadır. Öğretim basamaklarının beceri analiziyle belirlenmesi nedeniyle öğretim materyali küçük parçalar halinde sunulabilmektedir. Böylece öğretmen öğrenciye bilgiyi daha çabuk ve kesin olarak kazandırabilmektedir.

ÖĞRETİMİN BİREYSELLEŞTİRİLMESİ

- Beceri analizinin yapılması öğretim basamaklarının oluşturulmasına hizmet etmesi nedeniyle öğrencilerin düzeyine göre öğretimin oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.

ÖĞRETİMİ KOLAYLAŞTIRIR

- Öğretilmek istenen konuda beceri analiziyle belirlenen basamaklar öğrencinin bulunduğu düzeyi kolayca belirlememize yardımcı olduğu gibi öğretime nereden başlayacağımızın bilinmesine de yardımcı olur. Öğrenciler düzeylerine göre öğretim yapıldığında, daha kolay ve hızlı öğrenirler.

OBJEKTİF DEĞERLENDİRME

- Yapılan beceri analizi basamaklarıyla öğrencilerin göstermiş oldukları ilerlemeleri değerlendirmek ve kaydını tutmak mümkün olmaktadır. Bu da öğretmenin yanlılığını azaltmaktadır. Özellikle yetersizlikten ağır düzeyde etkilenmiş çocukların ilerlemeleri yavaş olabilmektedir. Çocukların ilerlemelerini ancak ayrıntılı beceri basamaklarında görmek mümkün olabilmektedir.

TEKRARLANABİLİRLİK

- Yapılan beceri analizleri başka öğretmenlerce ve ailece tekrar uygulanabilme olanağı vermektedir. Beceri basamaklarına göre oluşturulan programlar başka okul ve öğretmenlerce kolayca uygulanabilir.

BİLİŞSEL NİTELİKTEKİ BECERİ ANALİZİNİ OLUŞTURMA YAKLAŞIMLARI

- **Var Olan Kaynakların Gözden Geçirilmesi:** Yararlanılacak kaynakların başında okul programları, ders kitapları, dergiler ve rehber kitaplar yer almaktadır. Bu kaynakların incelenmesiyle ilişkili öğretim aşamaları uyarlanır ve değiştirilebilir. Var olan kaynaklarda basamakların yeterli ve uygun olmadığı akılda tutulmalıdır.

BİLİŞSEL NİTELİKTEKİ BECERİ ANALİZİNİ OLUŞTURMA YAKLAŞIMLARI

- **Gelişim Aşamalarının Gözden Geçirilmesi:** Normal gelişim aşama sırasını sağlayan kitaplardan yararlanılabilir. Buradaki aşama sıralarına dönüştürülebilir.

BİLİŞSEL NİTELİKTEKİ BECERİ ANALİZİNİ OLUŞTURMA YAKLAŞIMLARI

- **Program Rehberlerinin Uyarlanması:** Beceri sıralamasının belirlenmesinde rehber programlarda uyarlamalar yapılacak olursa gerçekten yararlı olacaktır. Bu aşamada da uyarlamanın, değiştirmenin nasıl yapılacağının bilinmesi önemlidir. Bu uyarlamalar ve değişiklikler:
- –Programlardaki ilişkili içerik yeterli olmayabilir.
- –İçerik belli bir yöre için uygunluk gösterirken diğer bölge için uygun olmayabilir.

UNUTMAYIN !!!

- –Programlarda öğretim materyali için gerekli alt aşama sıralaması yeterli düzeyde değildir.
- –Öğretim materyalinde basamaklar mantıklı bir sıra izlemeyebilir ve/veya basamaklar yeterli olmayabilir. Bu durumda basamaklarda değişikliğe gidilebilir.
- **Programlara genel olarak değişebilecek kaynaklar olarak bakılması; Uygun basamakların oluşturulmasına hizmet edecektir.**

PSİKOMOTOR BECERİLER İÇİN BECERİ ANALİZİ ÜRETME YOLLARI

Beceri analizindeki basamakları belirlemenin iki yolu bulunmaktadır:

1 •Beceri basamakları oluşturulurken bellekten basamaklar oluşturulmaktadır.

2 •Davranışı bizzat yaparak basamaklar sırayla yazılmaktadır. Beceri analizi genellikle davranışı gerçekleştiren bir kişinin gözlenmesiyle ya da beceri analizini hazırlayan kişinin kendisinin davranışı yerine getirerek notlar almasıyla hazırlanır.

* Bellekten Beceri Analizi Yazmanın Avantaj ve Dezavantajları

- **Avantajları**
- •Daha az zamanı gerektirir.
- •Analiz her türlü ortamda gerçekleştirilebilir.
- •Analizi yaparken özel araç-gereç gerekmez.
- **Dezavantajları**
- •Bazı beceri basamakları unutulabilir.

* Bizzat Yaparak Beceri Analizi Yapmanın Avantaj ve Dezavantajları

- **Avantajlar**
- •Tüm basamaklar bizzat yapılarak yazıldığı için atlama riski söz konusu olmayacaktır.
- **Dezavantajlar**
- •Öğretilmek istenen bazı davranışların sınıf dışında gerçekleşiyor olması nedeniyle beceri analizinin sınıf dışında bir ortamda gerçekleştirilmek durumunda olması,
- •Beceriyi bizzat yapabilmek için özel bir takım araçları gerekli olabilir.

Cırtcırtlı Ayakkabı Giyme Becerisi Beceri Analizi

- 1)Öğrenci sağ ayağını ayakkabının üzerine gelecek şekilde kaldırır.
- 2)Öğrenci parmak uçlarını ayakkabının içine doğru sokar.
- 3)Öğrenci parmak uçlarını ayakkabının önüne doğru iter.
- 4)Öğrenci ayak topuğunu ayakkabının içine yerleştirir.
- 5)Öğrenci başat eliyle cırtcırta uzanır.
- 6)Öğrenci cırtcırtın kenarından bir eliyle tutar.
- 7)Öğrenci tuttuğu cırtcırtı diğer yarısının üzerine doğru götürür.
- 8)Öğrenci tuttuğu cırtcırtı diğer yarısının üzerine yapıştırır.
- 9)Öğrenci yukarı doğru kalkar.
- 10)Öğrenci sol ayağını ayakkabının üzerine gelece şekilde kaldırır.
- 11)Öğrenci parmak uçlarını ayakkabının içine doğru sokar.
- 12)Öğrenci parmak uçlarını ayakkabının önüne doğru iter.
- 13)Öğrenci ayak topuğunu ayakkabının içine yerleştirir.
- 14)Öğrenci başat eliyle cırtcırta uzanır.
- 15)Öğrenci cırtcırtın kenarından bir eliyle tutar.
- 16)Öğrenci tuttuğu cırtcırtı diğer yarısının üzerine doğru götürür.
- 17)Öğrenci tuttuğu cırtcırtı diğer yarısını üzerine yapıştırır.
- 18)Öğrenci yukarı doğru kalkar.

Diş Fırçalama Becerisi Beceri Analizi

- 1- Kullanmadığı eliyle macunu alır.
- 2- Kullandığı eliyle kapağını açar.
- 3- Kapağı lavabonun kenarına bırakır.
- 4- Diş fırçasını alır.
- 5- Yeterli miktarda fırçaya sürer.
- 6- Macunu lavabonun kenarına bırakır.
- 7- Diş fırçasını ön dişlerine değdirir.
- 8- Fırçayı aşağı yukarıdan aşağıya yuvarlayarak hareket ettirir.
- 9- Fırçayı sol arka dişlerinin üzerinde ileri geri hareket ettirir.

- 10- fırçayı sağ arka dişlerinin üzerinde ileri geri hareket ettirir.
- 11- Ağzında biriken köpüğü lavaboya tükürür.
- 12- Ağzını açar.
- 13- Fırçayı dişlerinin sol alt ve üst kısımlarında gezdirir.
- 14- Fırçayı dişlerinin sağ alt ve üst kısımlarında gezdirir.
- 15- Ağzında biriken köpüğü tükürür.
- 16- Musluğu açar.
- 17- Fırçayı suyun altına tutarak temizler.

- 18- Fırçayı yerine bırakır.
- 19- Avucunun içine su doldurarak ağzına götürür.
- 20- Ağzını çalkalar.
- 21- Ağzındaki suyu tükürür.
- 22-Musluğu kapatır.
- 23- Kullanmadığı eliyle macunu alır
- 24- Kullandığı eliyle kapağını alır.
- 25-Kapağı ters yönde çevirerek kapatır.
- 26-Macunu yerine bırakır.

Bıçak kullanarak ekmeğe reçel sürme beceri analizi

- 1)Öğrenci ekmek sepetine uzanır.
- 2)Öğrenci sepetteki dilimlenmiş ekmeği başat olmayan eliyle tutar.
- 3)öğrenci ekmeği eline alır.
- 4)öğrenci bıçağa uzanır.
- 5)öğrenci bıçağı başat eliyle tutar.
- 6)Öğrenci bıçağı eline alır.

- 7)öğrenci bıçağı beş parmağını kullanarak kavrar.
- 8)öğrenci reçel tabağına doğru bıçağı uzatır.
- 9)öğrenci reçel tabağına bıçağın keskin tarafından daldırır.
- 10)öğrenci bıçağı sağdan sola doğru hareket ettirerek reçeli bıçağa alır.
- 11)öğrenci bıçağı hafifçe yukarıya kaldırır.

- 12)öğrenci bıçaktaki reçelin fazlalığını tabağın kenarına sıyırır.
- 13)öğrenci ekmek dilimini yatay konuma getirir.
- 14)öğrenci bıçaktaki reçeli ekmeğe doğru götürür

- 15) öğrenci reçeli ekmeğin üzerine yukarıdan aşağıya doğru hafifçe batırarak sürer.
- 16)öğrenci bıçağı masanın üzerine bırakır.
- 17)öğrenci ekmeği reçelli kısım üste gelecek şekilde tabağın içine koyar.

Hangi Beceri Analizi Yolunu Kullanacağımıza Nasıl Karar Vereceğiz?

Sağlıklı ve eksiksiz bir beceri analizi yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamak gerekmektedir :

1. Söz konusu olan amaca (davranışa) aşina mısınız? (Bu davranışı düzenli olarak gerçekleştiriyor musunuz?)
2. Basamak atlama olasılığı var mıdır?

Hangi Beceri Analizi Yolunu Kullanacağımıza Nasıl Karar Vereceğiz?

3. Özel bir takım araçlar gerekli midir?

4. Özel araçların bulunduğu ortama gereksinim var mıdır?

*** Eğer soruların ilkine cevabınız evetse, beceri analizini belleğinizden yapmanız yeterli olabilecektir.

*** Eğer ilk soruya cevabınız hayırsa, diğer sorulara cevabınız evet bile olsa, beceri analizini bizzat yaparak gerçekleştirmek gerekecektir

BECERİ ÖĞRETİM SÜRECİ

- Beceri analizinin bulunduğu ölçü aracının hazırlanması
- Öğrencinin performans düzeyinin belirlenmesi
- Uzun dönemli, kısa dönemli ve öğretim amaçlarının belirlenmesi
- Öğretim planlarının hazırlanması
- Öğretimin değerlendirilmesi

Beceri analizinin bulunduğu ölçü aracının hazırlanması

İleriye doğru

Bir becerinin tamamlanabilmesi için önce yapılması gereken beceriden başlanarak sonraki basamakların yapılış sırasına göre yazılmasıdır.

Geriye doğru

Bir becerinin yapılması sırasında yer alan beceri basamaklarının, en son beceri basamağından başlanarak (**en kolaydan zora doğru sıralanması**) en önceki basamağa doğru yazılmasıdır.

Öğrencinin performans düzeyinin belirlenmesi

Zincirleme davranışlar beceri analizi kaydı tekniği ile değerlendirilir. Bunun ise iki yolu vardır:

- Tek fırsat yöntemi
- Çok fırsat yöntemi

Tek fırsat yöntemi:

Bu yöntemde:

Bireye beceri analizinde yer alan basamakları yerine getirmesi için yönerge verilir,

birey doğru yaptığı her basamak için (+) alır, birey bir basamağı yanlış yaparsa, yanıt için ayrılan sürede yapmazsa ya da yanıt için ayrılan sürede uygun olmayan davranışlar sergilerse (-) alır ve değerlendirmeye son verilir.

- Beceri analizinde gerçekleştirilen ilk yanlış basamaktan sonra, geriye kalan tüm basamaklar için de (-) verilerek değerlendirme sonlandırılır.

Tek fırsat yöntemiyle değerlendirme yapmanın yararları şöyle sıralanabilir:

- Değerlendirme kısa sürede tamamlanır,

  Bireyin yanlış yaptığı ilk basamakta değerlendirme sona erdirilerek öğretime geçildiği için öğretime ayrılan süre artar, değerlendirme sırasında öğrenmenin gerçekleşmesi çok küçük bir olasılık olduğu için uygulamanın etkisi daha kesin biçimde ortaya konur.

Tek fırsat yöntemiyle değerlendirme yapmanın yararları şöyle sıralanabilir:

Ancak, tek fırsat yönteminde beceri analizinde bireyin doğru olarak sergileyebileceği basamaklar varken, bireyin yanlış yaptığı ilk basamakta değerlendirmeye son veriliği için tüm basamaklara ilişkin doğru bir değerlendirme yapılamamış olabilir.

Çok fırsat yöntemi:

- Bu yöntemde:

- Bireye beceri analizinde yer alan basamakları yerine getirmesi için yönerge verilir,
- Birey doğru yaptığı her basamak için (+) alır.

- Birey bir basamağı yanlış yaparsa, yanıt için ayrılan sürede yapmazsa ya da yanıt için ayrılan sürede uygun olmayan davranışlar sergilerse, bu basamak uygulamacı tarafından yerine getirilir.

Çok fırsat yöntemi:

- Geriye kalan basamakları tamamlaması için öğrenciye fırsat verilir ve beceri analizindeki tüm basamaklarda bireyin performansı elde edilinceye kadar bu süreç devam ettirilir.

Çok fırsat yöntemi:

- *** Bu yöntemde bireyin doğru olarak sergileyebileceği tüm basamaklar için şans tanınıyor olması, yöntemin bir yararı olarak değerlendirilebilir.

- *** Ancak, bireyin doğru olarak sergileyemediği davranışların uygulamacı tarafından yerine getirilmesi sırasında, öğrenme gerçekleşebilir. Bu durum, uygulamanın etkililiğinin net biçimde görülmesini engelleyebilir.

Uzun dönemli, kısa dönemli ve öğretim amaçlarının belirlenmesi

- •Bir becerinin öğretiminde ulaşılması hedeflenen uzun dönemli amaç, **öğrenciyi o beceriyi bağımsız yapar hale getirmektir.**
- •Öğrencinin beceri analizinde **"-" aldığı basamaklar bizim** kısa dönemli amaçlarımızı oluşturmaktadır.
- •Kısa dönemi amaçlarımızdan o ders için çalışacağımız basamak ise **öğretim amacımızı** oluşturmaktadır.

Öğretim planlarının hazırlanması

- Öğretim için zincirleme davranışların beceri analizleri geliştirildikten ve performans düzeyi belirlendikten sonra uygulamacı bu beceriyi nasıl öğreteceğine karar verilir.

- Bu karar doğrultusunda da öğretim planları hazırlanır.
- Bu konuyla ilgili yayınlar incelendiğinde, beceri analizinin üç biçimde öğretilebildiği görülmektedir:

Öğretim planlarının hazırlanması

- İleriye zincirleme
- Geriye zincirleme
- Tüm basamakların bir arada öğretimi

İleriye zincirleme

- Zincirleme davranışın beceri analizinde yer alan ilk basamakla öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretilmesi olarak tanımlanır.
- Diğer bir deyişle beceri analizinde yer alan ilk basamak birey tarafından doğru olarak sergilendikten sonra, ikinci basamağın öğretimine geçilir ve
- Bu süreç, beceri analizinde yer alan tüm basamakların öğretimi gerçekleştirilinceye kadar sürdürülür.

Geriye zincirleme

- İleriye zincirlemenin tersi olarak düşünülebilir. Geriye zincirleme, zincirleme davranışın beceri analizinde yer alan son basamakla öğretime başlanarak her denemede bir basamağın öğretilmesi olarak tanımlanır.
- Son basamakta öğretim gerçekleştirildikten sonra, sondan ikinci basamaktan öğretime başlanır. Bu süreç beceri analizindeki ilk basamağın öğretimi gerçekleştirilinceye kadar sürdürülür.

Tüm basamakların bir arada öğretimi

- Her denemede zincirleme davranışın beceri analizinde yer alan bir basamağın öğretilmesi yerine basamakların tümünün birden öğretilmesi olarak tanımlanabilir.

SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

SOSYAL BECERİ NEDİR?

- **Çeşitli toplumsal durumlarla etkili bir şekilde başa çıkma yetisi, bireyler arası ilişkilerdeki beceri.**
- **Sosyal beceri için bir çok farklı tanım getirilmiştir. " belli bir ortamda toplumsal olarak kabul görecek ve hem kişinin kendisi hem de karşısındaki için yararlı olacak şekilde davranabilme becerisidir."**

SOSYAL BECERİ NEDİR?

- " Çevreye uyum ve uygun iletişim yolları kullanarak başkaları ile yaşanabilecek sözel ya da sözsüz çatışmalarla başa çıkabilme becerisidir."
- Çocuklar ilköğretim döneminin ilk basamağı ile birlikte ev ortamından ayrılarak okul ortamına girerler. Bu yeni ortamda onlardan sosyal bir ortamda yaşama becerileri ile akademik alanda bazı beceriler göstermeleri beklenir.

- Çocukların bu becerileri kazanmaya başladıkları ilk ortam aile ortamıdır.
- Çocukların kendilerine güvenleri olan, kendilerini düzgün ve güzel ifade edebilen ve kişilerarası ilişkilerde başarılı bireyler olarak gelişmeleri ilk olarak aile ortamında başlar.

Bir sosyal becerinin öğrenilememesinde:

- Çocuğun o davranışı göstermekten korkması, kaygı duyması.
- Çocuğun o beceriyi öğrenmek için yeterince fırsat bulamaması önemlidir.

Çocuğun sosyal davranışı etkileşimde olduğu iki önemli grubun , *ailenin* ve *akranların* tepkileri bağlamında ele alınmalıdır.

- Çocuklar ilk ilişkilerini kurdukları yetişkinlere bağımlı ve onlara göre daha güçsüzdürler.ilerleyen yaşlarda ise akranları ile olan ilişkileri önem kazanır.

- Çocuk neyin kabul neyin reddedileceğini akranların kendilerine verdikleri tepkilerinden öğrenirler.

- Çocuğun akranları tarafından kabulü onun yeterli sosyal beceriye sahip olmasıyla doğrudan ilişkilidir.

SOSYAL BECERİLERİN BELLİ BAŞLI ÖZELLİKLERİ

- **Öğrenme yoluyla kazanılır.**
- **Belirli sözel ve sözsüz davranışlardan oluşur.**
- **Model alınan davranışları içerir.**

- Sosyal çevreden gelen olumlu tepkilerin artmasını sağlayarak var olan becerilerin pekişmesine olanak tanır.

- Çevrenin özelliklerinden etkilenir.

SOSYAL BECERİ EKSİKLİĞİ

- **Okul başarısızlığı**
- **Saldırganlık**
- **Suça eğilim**
- **Çeşitli psikolojik bozukluklar gibi kısa ve uzun süreli bir çok soruna götürebilir.**

Sosyal becerileri şu gruplar altında toplayabiliriz:

Grupla Bir işi Yürütme Becerileri

- Soru Sorma
- Yönerge Verme
- Teşekkür Etme
- Yönergelere Uyma
- Başkalarını Tanıtma
- Özür Dileme
- İkna Etme

İlişki Başlatma ve Sürdürme Becerileri

- Dinleme
- İltifat Etme
- Başlatma
- Yardım İsteme
- Konuşmayı Sürdürme
- Bir Gruba Katılma

Grupla Bir işi Yürütme Becerileri

- Grupta işbölümüne uyma
- Grupta sorumluluğu yerine getirme
- Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma

Duygulara Yönelik Beceriler

- Kendi duygularını anlama
- Duygularını ifade etme
- Korku ile başa çıkma

Duygulara Yönelik Beceriler

- Kendini ödüllendirme
- Başkalarının duygularını anlama
- Karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma
- Sevgiyi, iyi duyguları ifade etme

Saldırgan Davranışlarla Baş Etme Becerileri

- İzin isteme
- Paylaşma
- Başkalarına yardım etme
- Uzlaşma

Saldırgan Davranışlarla Baş Etme Becerileri

- Kızgınlığı kontrol etme
- Hakkını koruma, savunma
- Alay etme ile başa çıkma
- Kavgadan uzak durma

Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri

- Başarısız olunan bir durumla baş etme
- Grup baskısıyla baş etme
- Utanılan bir durumla baş etme
- Yalnız bırakılma ile baş etme

Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri

- Ne yapacağına karar verme
- Amaç oluşturma
- Problemin nedenlerini araştırma

Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri

- Bilgi toplama
- Karar verme
- Bir işte yoğunlaşma

DEHB'DE SOSYAL BECERİ

- Dikkat eksikliği ve Hiperaktivite bozukluğunun eşlik ettiği durumlarla karşılaşabiliriz.

- DEHB'li öğrenciler genel olarak büyüklere ve diğer çocuklara karşı arkadaşçadırlar ve onlar gibi olmak isterler.

- Büyüklerin sevgisini kazanmak için onlara sık sık yardım ederler ve böylece başarılarını en iyi şekilde göstermeye çalışırlar .

- Birlikte çalışma esnasında işler ve iletişim kurma üzerinde konsantre olmadaki yetersizlikleri ve kısa bir sürenin dışında, grubun bir parçası gibi hareket edememeleri ,diğer çocuklarla oynamalarını güçleştirmektedir.

- Oyunda sakin ve uygun giden anlar sık sık bir itiraz veya kontrol edilemeyen bir davranışla bozulmaktadır.
- Aniden saldırıcı olabilirler veya hiçbir sebep olmadan diğerlerinin işine görevine karışabilirler

- DEHB'li öğrencilerin bu sınırsız enerjiyi (masaları,sandalyeleri yerine koyma,boya fırçalarını yıkama,yerde bulunan eşyalarını derleyip toparlama gibi) aktif işlere yöneltildiği zaman fonksiyonel olabilmekte ve iyi işbirliği yapabilmektedirler.

Çocuğunuza sosyal beceri öğretin

- Çocuklarımızın bazıları karşılarındaki kişiyi nasıl karşılayacaklarını, nasıl göz teması kuracaklarını bilmezler.

- Bazıları ise konuştukları kişilerin sürekli sözünü keserler, onların dediklerine ilgilerini vermezler, böylelikle de sosyal temaslarını sürdüremezler.

- Bu eksiklikleri düzeltilebilir,onlara insanlarla doğru iletişim kurmayı öğretebiliriz.

Çocuğunuza sosyal beceri öğretin

- Önce çocuktaki yetersizliği saptamakla başlayalım.Bunu yaparken açık ve seçik olmak, tam ne öğreteceğimizi ona belirtmek gerekir.
- Sonra da ona hatasını nasıl düzelteceğinizi anlatabilirsiniz.

Çocuğunuza sosyal beceri öğretin

- Bunu yapmanın en iyi zamanı onun hatasını gördükten hemen sonra olabilir.
- Böylelikle hem konuyu unutmadan hem de tam neyi nasıl düzelteceğini davranışından örnek vererek anlatabilirsiniz.

Sosyal Beceriler Nasıl kazandırılır?

- Bir sosyal beceri bir çok şekilde kazandırılabilir. Bu ortamdan ortama değişebilir.
- Bir sosyal beceriyi nasıl kazandırırsınız sorusu sorulduğunda genellikle bunu; öğütle, telkinle, anlatarak vs. yaptıklarını başka ne yapabileceklerini sorarlar.

Sosyal Beceriler Nasıl kazandırılır?

- Aslında bütün bunlar birer yöntem olabilir ancak bu yöntemler bireyi aktif hale getirmeyen sorumluluk paylaşımından uzak özdenetim sağlaması, kabul görmesi zor yöntemlerdir.

Yapılandırılmış, planlanmış ortamlarda bir sosyal beceri kazandırılırken aşağıdaki hususla dikkate alınmalıdır;

1. Ödüllendirme
2. Etkinlikler
3. İlkeler

Ödüllendirme

- Çocuğu hangi davranışının hangi hareketlerinin ödüllendirileceğinin öncelikle belirlenmesi gerekir.
- Ödüller maddi/manevi olabileceği gibi çocuğun hoşlanacağı sosyal etkinlikler de olabilir.

Ödüllendirme

- Öğrencilerin kendilerini ifade etme, duygularını, fikirlerini gözlemlerini paylaşmaları için destekleme.

- Örneğin sınıf tartışmalarına katılanları, yapılan resimleri, yazılan hikayelerin sınıfta paylaşılması için fırsat oluşturma onları sınıfın panosuna asma yararlı etkinliklerdir.

Etkinlikler

- Sınıf öğretmenin yaratıcılığını kullanılarak ve onun önderliğinde, özellikle 5 duyu oranına hitap edecek şekilde sınıfta ve evde öğrenciyi aktif hale getirecek her türlü etkinlik sosyal beceri kazandırılırken kullanılabilir.

Etkinlikler

- Bunun için :
- Anasınıfı ile ilkokul 1.-2. Sınıflarda çeşitli yüz ve vücut şekilleri, ses tonu ve sözel işaretten başkalarının duygularını anlamaya yönelik işitsel oyunlar egzersizler yapılabilir.

- İlkokul 4.- 5. Ve daha üst sınıflarda kompozisyonlarda “Başkalarının duygularını anlamak için nelere dikkat etmeli”, “zor bir durumla karşılaştığınızda neler yapabilirsiniz” gibi konular verilerek öğrenci bu konular üzerinde duyarlı hale getirilebilir.

İlkeler

ZAMAN

- Sınıf ortamı bir sosyal ortamdır. Öğrencilere sınıf ortamında birçok beceri kazandırılabilir. Önemli olan öğrencinin sınıf ortamı içerisinde kişisel, sosyal yönlerini desteklemektir.
- Her ders her ortam adı geçen beceriler için bir derstir. Her fırsatta 25-30 dakikalık bir sosyal beceri eğitimi, bu becerilerin nasıl geliştirileceği konusunu öğrenebilmek için yeterli zamandır.

TUTARLILIK

- Sosyal becerilerin geliştirilmesi ve kalıcı olması için ev(aile) ortamında anne-babalarında benzer tutum takınmaları gerekir.
- Eğer öğrenci okulda kazandığı bir sosyal beceriyi evde göstermekten korkuyor, çekiniyor kaygı duyuyor ise o sosyal becerinin kalıcılığından dolaysıyla öğrenilmesinden söz etmek güç olacaktır.
- Bu nedenle sosyal becerilerin kazandırılmasında aile ile işbirliğine gidilerek bu davranışların sürekli gelişimine yardımcı olunmalıdır.

MODEL GÖRME

- Öğretilmek istenen bir becerinin, bir resim, bir hikaye, bir kişi(büyükler, arkadaşlar) gibi bir modelin öğrenciye gösterilerek ona izlettirilmesidir.
- Özellikle sosyal becerilerin öğrenilmesinde arkadaşlar çok etkili modellerdir.
- Ancak model gösterilirken kıyaslamadan kaçınmak gerekir

GERİBİLDİRİM

- Sosyal beceri kazandırılırken bir başka ifadeyle öğrenme sağlanırken geribildirim olgusu daima dikkate alınmalıdır.
- Öğrencinin davranışlarına ilişkin bilgi edinmesi ipuçları alması, öğrencinin nasıl davranacağını bilmesi daha sonra davranışlarında gerekli düzeltmeleri yapıp o beceriyi geliştirebilmesi için gereklidir.

GERİBİLDİRİM

Bu üç şekilde yapılabilir;

- Öğrencinizin davranışını bilgi yoluyla değiştirme yoluna gitmek.
- * Öğrencinin istendik davranışlarını çeşitli ödüllerle pekiştirme
- * Öğrencinin kendi kendisini değerlendirmesi için bir program yapma.

Sosyal Becerilerin Geliştirilmesinde Cezanın Etkisi

- Ceza gelişigüzel değil son derece bilinçli bir şekilde kullanılmalıdır. Ceza uygulamasını getirdiği değişik sakıncalar söz konusudur. Her şeyden önce cezanın etkisi önceden kestirilemez. Ceza çocuğa yaptığını bir daha yapma mesajını verir. Ancak çocuğa ne yapması gerektiği konusunda bir açıklık getirmez.

Sosyal Becerilerin Geliştirilmesinde Cezanın Etkisi

- İstenilen davranışın ne olduğu konusunda hiçbir fikri olmayan çocuk cezanın getirdiği kargaşalıkta belki de daha önce yaptığından daha kötü bir davranışa yönelebilir.

Sosyal Becerilerin Geliştirilmesinde Cezanın Etkisi

- Cezanın ikinci sakıncası ortaya çıkardığı yan etkilerden kaynaklanır. Cezalandırılan birey cezalandıranı (öğretmen, ana-baba, işveren) ve cezanın verildiği ortamı (sınıf, ev işyeri) sevmemeye başlar.

Sosyal Becerilerin Geliştirilmesinde Cezanın Etkisi

- Ceza uygulamasında dayaktan kesinlikle kaçınmalıdır. Bilindiği gibi dayak öğrenciyi belki sakinleştirebilir ancak istenmeyen davranışı kesinlikle ortadan kaldırmaz. Onun için yapılan davranışın nedenlerine yönelmeli, davranışın altında yatan ihtiyaçlar araştırılmalı ve giderilmeye çalışılmalıdır.

ÖNERİLER

- Çocuğa değil davranışa karşısınız, dolayısıyla çocuğunuza aptal,tembel gibi onu aşağılayıcı sözler söylemeyin.
- Unutmayın siz çocuğunuza değil onun istenilmeyen davranışlarına karşısınız. Sözleriniz davranışlarına hitap etsin, benliğine yönelik olumsuz ithamlarda bulunmayın.

- Beklentilerinizi kesin olarak onlara iletin.. Kabul edemeyeceğiniz davranışların neler olduğunu, bunları yaptığı takdirde sonuçlarının neler olacağını kesin bir dille çocuğunuza iletin.
- Olumlu davranışları sözel olarak ödüllendirin.

- **Hazırlıklı olun. Siz çocuğunuzu herkesten iyi tanıyorsunuz. Eğer bir olay çocuğunuza sorun yaratacaksa, onu bu olaya önceden hazırlayın.**

- Duygularını tanımlayın.DEHB çocuklar duygularıyla baş edemezler. Duyguları karşısında ne yapacaklarını bilemezler, çoğu kez çaresiz davranırlar. Onların duygularını adlandırın.
- Çocuğunuza olumsuz eleştiri yöneltmekten kaçının. Eleştiri çocukta öfke, kin, nefret ve intikam hisleri yaratır.

SOSYAL BECERİLERİN KALICI OLMASI İÇİN NELER YAPILABİLİR ?

- Dramatizasyon
- Ödüllendirme
- Benzer ortamlar yaratma

SOSYAL BECERİLERİN KALICI OLMASI İÇİN NELER YAPILABİLİR ?

- Aile üyelerinin bilgilendirilmesi ve sınıf öğretmeniyle işbirliği yapılması esastır.
- Çocuğun hayal gücünü geliştirin.
- Becerinin neden gerekli olduğu konusunda çocuğu bilgilendirin.